

Ahti Kallikorm: kas pilpakülade arendajad võtaksid ette ja teeksid omad lasteaiad, koolid, haiglad 15 minuti raadiusse? Meil linnas ka kohe autosid vähem!

Samal ajal, kui pealinnas käib autode demoniseerimine ja uute elanike peletamine, muutuvad paljud Tallinna läheduses olevad kaunid maakohad arusaamatute arenduste tõttu pilpaküladeks, kust ilma autota paraku mitte kuhugi ei saa, aga linna on neil vaja tulla, küll arsti juurde, kooli, poodi.

Viimasel ajal kuuleme aina enam ja enam, et linn tuleb tagasi anda inimestele. Sealjuures ei näita kõikvõimalike isehakanud linnastrateegide, -taktikute ja muidu targutajate arvates linnaruumi „inimlikkust“ mitte läbimõeldud planeerimine, vaid ebamõistlike kiiruspiirangute kehtestamine, parkimiskohtade likvideerimine, sõidukeelud, absurdsete tähtaegadega ülessongitud tänavad ja kõikvõimalik muu autojuhtide kottimine. Kõik see olevat lõppastmes vajalik selleks, et Tallinnast saaks nii-öelda „15 minuti linn“. Tegemist on Carlos Moreno 2021. aastal kirjutatud artiklist väljakasvanud ideega, mille kohaselt peaks inimene elama 15-minutilise jalutuskäigu või rattasõidu kaugusel oma töökohast, vajalikest kauplustest, arstist, koolist või lasteaiast ning meelelahutusasutustest.

Iga tallinlane peab [Estonia rahvusooperist](#) elama 15-minutilise jalutuskäigu kaugusel!

Jätkem siinkohal tähelepanuta tõsiasia, et paljudel tallinlastel õnnestub endale hankida töökoht 15-minutilise jalutuskäigu kaugusele kodust. Lapse lasteaia ehk veel kuidagi niivõrd lähedale saab, aga kool? Pood ja kino, [teater](#)? Kas see Tallinna mõistes ei tähenda mitte seda, et [Estonia rahvusooper](#) peaks igale tallinlasele olema 15-minutilise jalutuskäigu kaugusel? Niisamuti ka raamatukogu ja haigla.

Kes mäletab või viitsib korraiski pilgu lähiminevikku heita, näeb, et 15-minutilise linna idee eksisteeris ammu enne Moreno 2021. aastal ilmavalgust näinud artiklit. Oli ju nõukogude ajal iga lauda vahetus läheduses väike asula koos polikliiniku, kultuurimaja, lasteaia ja kooli ning raamatukoguga. Sama kehtis ka Tallinnas: ehitati ju Lasnamägi teenindama Moskvale sobilikku kraami tootvaid tehaseid, kuhu hommikuti Eestisse kolinud hall mass vaikselt mõmisedes tööle liikus.

epl.delfi.ee

Rahvusooper Estonia
Teater

Kui Eesti 1991. aastal taas vabaks sai, pärisime ka nii „15-minuti Tallinna“ kui „15-minuti külad“.

Isegi kortermajad ehitati sellised, mis näiteks kasvõi Delfi kolumnist Joosep Tiksilegi väga meeldiksid: sisuliselt parkimiskohtadeta. Sest kuigi nomenklatuurile autod meeldisid, ei pidanud tavainimene seda teps mitte endale saama.

15-minuti linn ja küla olid (ja on endiselt) kallid ning ebakvaliteetsed

Kui Eesti 1991. aastal taas vabaks sai, pärisime ka nii „15-minuti Tallinna“ kui „15-minuti külad“. Viimastes oli paberi peal olemas vinge tervishoiuvõimekus – nii mõneski lausa haigla – kuid kohalikud inimesed seda vahvat teenust väga tarbida ei soovinud. Sest pikk ja laiaks venitatud tervishoiuvõrk oli alarahastatud, vajalikke meditsiiniseadmeid polnud ning ka personal kippus siit-sealt tasapisi jalga laskma. Lahja supi reegel kehtib ka siin: mida rohkem suppi veega lahjendada, seda rohkem teda jagub ja seda lahjemaks ta läheb. Kuniks supp polegi enam mitte supp, vaid potiloputusvesi.

Tänaseks oleme olukorras, kus kohalike polikliinikute rolli on ammu üle võtnud perearstid. Kuid ka nemad hiilivad tasapisi maakohtadest minema, sest vanemad perearstid jäävad pensionile, kuid noori võluvad maakoha värske õhu asemel mitmevärvilised linnatuled.

Neid ei saa selles süüdistada – meil kõigil on ainult üks elu ja on igati mõistlik tõsiselt mõelda, kus, kuidas ja kellega selle veedame.

Perearstide süsteemi asemel viime sisse „kogukonna ravitseja“ ameti, mille raames saab küla kõige suurema astraalkehaga elanik endale õiguse ka retsepte välja kirjutada.

Terve Eesti on läinud tsentraliseerimise teed: näiteks postkontorid on kadumas juba üpriski suurtest asulatest. PPA teeninduspunkte on Tallinnas kaks, ülejäänud Eesti linnad (Tartu, Narva, Jõhvi, Pärnu, Rakvere, Viljandi, Kuressaare, Jõgeva, Põlva, Võru, Valga, Haapsalu, Paide, Rapla, Kärdla ja Keila) peavad leppima igaüks ühega. Kuid Tallinna teenindussaalid on mõeldud ju ka Harjumaa teenindamiseks – lisaks kahele Tallinna punktile asub Harjumaal veel ainult Keila teeninduspunkt. Seega peavad Tallinnat, tema tänavaid ja magistraale, parkimiskohti ning ametiasutusi, külastama ametiasju ajades ka teiste seas Raasiku, Kehra, Kuusalu, Kose ja Rae elanikud. Isegi kesklinnast (näiteks Veerenni tänavalt) ei saa PPA

teeninduspunktidesse 15 minutiga.

Kas langetame autode väljasuretamise nimel teenuste latti ja maksame end lõhki?

Loomulikult saaksime ehitada Tallinna täis PPA teeninduspunkte – võime ühe sellise luua ju igasse linnaosasse, mõnesse ilmselt lausa kaks. Sinna juurde ehitame ka mõned kinod ja teatrid.

Lapsed peavad 15-minutilise linna kontseptsiooni kohaselt õppima mitte koolis, mis neile paremini sobib, vaid koolis, mis on nende maja kõrval. Äärmisel juhul võiks koolide juurde ehitada internaatelamud, kus siis need, kelle kool asub 20 minuti kaugusel, õhtul koduigatsusest patja nutta saavad.

Arstide osas saame aidata ka külaelanikke: perearstide süsteemi asemel viime sisse „kogukonna ravitseja“ ameti, mille raames saab küla kõige suurema astraalkehaga elanik endale õiguse ka retsepte välja kirjutada.

Kõike seda vaadates mõjuvad jutud „külakogukonna autojagamisest“, „15-minutilistest linnadest“ ja „autovabadusest“ täieliku sonimisena.

Tallinna tänavad aga istutame puid täis, sest autot ei vaja meist enam keegi. Tegelikult ei jaksagi üksikisik või pere seda enam pidada, sest erinevate avaliku sektori alla käivate teeninduspunktide ehitamine, haldamine ja personaliga mehitamine on maksukoormust oluliselt kergitanud.

Linna ehitada ei tohi, maal aga ronib uusnaaber kaevu elama Paraku räägitakse 15-minutilisest linnast ja ehitatakse autovabaduse puiesteesid riigis, mille ehitus- ja planeerimispoliitika on aastakümneid olnud kaootiline – heaks näiteks on põldudele ehitatud majad, mille läheduses pole mitte ainult kooli, perearsti ja kauplust, vaid mõnikord isegi mitte korralikku sissesõiduteed.

Tallinna nii-öelda „kuldse ringis“ asuvad maakohad muutuvad endiselt tasapisi kaootilisteks valglinnadeks, kus kinnistute omanikud (koostöös omavalitsusega) on oma mõnehektarilised maatükid „arendanud“ elamukruntideks.

Viimati võtaksid pilpakülade arendajad ette ja teeksidki endile omad lasteaiad, koolid, haiglad 15 minuti raadiusse? Meil linnas ka kohe autosid vähem!

Nii kurtis üks mu Harjumaal elav tuttav, kuidas kohalik omavalitsus tahab jõuga hakata muutma tema puurkaevu kaitseala väiksemaks, sest naaber jagas enda kinnistu kaheks ning müüs puurkaevu kaitsevööndisse kuuluva tükikese edasi

uuele omanikule. See tahab hirmsasti sinna maja ehitada ning omavalitsusel on hirmsasti tarvis juurde tekitada väikeseid elamukrunte piirkonnas, kus reeglina asuvad pigem suuremad talumajapidamised ning kus lähim pood asub seitsme, kool kümne ning perearst samuti kümne kilomeetri kaugusel. Esimene teater ja kino asuvad loomulikult Tallinnas nii 40 kilomeetri kaugusel.

Kõike seda vaadates mõjuvad jutud „külakogukonna autojagamisest“, „15-minutilistest linnadest“ ja „autovabadusest“ täieliku sonimisena. Sellest võiks teiste seas aru saada ka minister Tiit Riisalo nõunik Joosep Tiks, kes 29. juuni Eesti Päevalehes end Kitseküla elanikuna esitles ning Tallinna linna korterelamute ehitamise lubamise teemal hurjutas. Siinkohal soovin rõhutada, et loomulikult tuleb linnaplaneerimisel säilitada olemasolevad rohealad ning võimalusel luua neid ka juurde, kuid linnaplaneerimist tuleb alati vaadata tervikuna. Sealjuures tuleb tõsiselt vaadata ka Tallinnast välja, sest samal ajal, kui pealinnas käib autode demoniseerimine ja uute elanike peletamine, muutuvad paljud Tallinna läheduses olevad kaunid maakohad arusaamatute arenduste tõttu pilpaküladeks, kust ilma autota paraku mitte kuhugi ei saa, aga linna on neil vaja tulla, küll arsti juurde, kooli, poodi. See aga ei peaks nii olema. Viimati võtaksid pilpakülade arendajad ette ja teeksidki endile omad lasteaiad, koolid, haiglad 15 minuti raadiusse? Meil linnas ka kohe autosid vähem!

Ahti Kallikorm